

Sygn. akt VI RCa 108/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Waldemar Pałka

Sędziowie: SO Jolanta Piórkowska (spr.)

SR del do SO Andrzej Hinz

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. W. (1)**

przeciwko **małoletnim A. W. i M. W. (1)** reprezentowanym przez przedstawicielkę ustawową E. W.

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 8 lutego 2019 roku

sygn. akt III RC 817/18

I. Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że obniża z dniem 15 maja 2019 roku alimenty na rzecz małoletnich A. W. i M. W. (1) ustalone od G. W. (1) w wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 31 maja 2017 roku w sprawie III RC 76/17 z kwot po 500 zł na każde z małoletnich pozwanych do kwot po 250 zł (dwieście pięćdziesiąt złotych) miesięcznie na każde, łącznie 500 zł (pięćset złotych) bez zmiany warunków płatności.

II. W pozostałej części apelację oddala.

III. Przyznaje ze Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Olsztynie) na rzecz adw. M. B. wynagrodzenie za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w kwocie 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych powiększonej o podatek VAT.

IV. Koszty procesu za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie znosi.

.

Sygn. akt VI RCa 108/19

UZASADNIENIE

Powód G. W. (1) wniósł o obniżenie alimentów zasądzonych od niego na rzecz małoletnich pozwanych: A. i M. W. (1) do kwoty po 50 zł miesięcznie na każde z nich.

W uzasadnieniu wskazał, że od 31 grudnia 2015 roku, kiedy został zwolniony z pracy, nie ma stałego miejsca zamieszkania. Jest osobą bezrobotną i nie posiada majątku. Wskazał również, że dotychczasowe próby podjęcia zatrudnienia kończyły się po dwóch, trzech dniach okresu próbnego, a to z uwagi na brak zgody lekarza medycyny pracy na wykonywanie pracy fizycznej. Jak podniósł G. W. (1), kwalifikacji do wykonywania innych prac nie posiada.

Przedstawicielka ustawowa małoletnich pozwanych wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Uzasadniając swoje stanowisko podała, że od czasu orzekania w ostatniej sprawie w przedmiocie obowiązku alimentacyjnego w sytuacji G. W. (1) nie nastąpiły żadne istotne zmiany. Stan zdrowia powoda nie jest okolicznością nową, a nadto w okresie poprzedzającym orzekanie o obowiązku alimentacyjnym nie stanowił przeszkody do wykonywania przez wymienionego pracy (...)

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 r. w sprawie III RC 817/18 oddalił powództwo w całości.

Sąd ten ustalił, że powód G. W. (1) jest ojcem małoletnich pozwanych- A. W. i M. W. (1). Powód zobowiązany jest łożyć na rzecz małoletnich alimenty, których wysokość została ustalona po raz ostatni wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 31 maja 2017 roku, wydanym w sprawie III RC 76/17. Wyrokiem tym Sąd obniżył alimenty na rzecz każdego z małoletnich z kwoty 4200 zł miesięcznie do kwoty po 500 zł miesięcznie na każde z nich.

W chwili zamknięcia rozprawy G. W. (1) utrzymywał się ze zbieractwa, nie miał stałego miejsca zamieszkania. Uzyskiwał dochody w wysokości do 200 zł miesięcznie. Nie był zarejestrowany jako osoba bezrobotna. Nie był również zgłoszony do ubezpieczenia. G. W. (1) zobowiązany był płacić raty leasingu za samochód M., który użytkował w okresie pracy w S.

Małoletni pozwani mieli wówczas(...) lat. M. W. (1) przyjmował sezonowo leki przeciwalergiczne, które kosztowały około 300 zł miesięcznie. Dzieci uczęszczały do prywatnej szkoły, za którą czesne wynosiło 640 i 450 zł miesięcznie. Chodziły także na dodatkowe zajęcia jazdy konnej i basen. Za jazdę konną matka małoletnich płaciła 350 zł za osiem jazd. Zajęcia odbywały się średnio raz w tygodniu. Za zajęcia pływackie matka małoletnich płaciła 240 zł miesięcznie za dwoje dzieci. Ponościła również koszt wstępu na basen. Matka organizowała również małoletnim wypoczynek w czasie wolnym od nauki. Małoletni mieszkali razem z matką w należącym do niej domu w S.. E. W. utrzymywała się z wynagrodzenia za pracę w wysokości 1600-1700 zł miesięcznie. Otrzymywała świadczenie wychowawcze na dwoje dzieci i zasiłki rodzinne w łącznej kwocie 270 zł miesięcznie. Alimenty na małoletnich wypłacane były przez Fundusz (...) w kwocie po 500 zł miesięcznie na każde z dzieci. Pozwana otrzymywała także po 100 zł na każde z dzieci na zakup wyprawki do szkoły w związku z rozpoczęciem roku szkolnego. E. W. była właścicielką domu w S.. Spłacała kredyt za dom w ratach po 830 zł miesięcznie. Ponościła koszty związane z utrzymaniem domu w tym podatek od nieruchomości 700 zł rocznie, opłata za zużycie wody 1350 zł rocznie, za energię elektryczną około 2200 zł rocznie. Opał na sezon grzewczy kosztował 3000-4200 zł rocznie. Matka małoletnich posiadała samochód A. (...) z 2008 roku.

Obecnie powód G. W. (1) nadal utrzymuje się ze (...) i osiąga dochody do 25 zł dziennie. Nadal nie ma stałego miejsca zamieszkania i nie jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna. Z zawodu jest (...). Posiada także doświadczenie zawodowe w (...). Nie posiada majątku. W 2015 roku powód sprzedał (...), który nabył za łączną kwotę 4400 euro. W dniu 7 listopada 2017 roku rozliczył umowę leasingu samochodu M. (...), który to pojazd został zwrócony właścicielowi w rozliczeniu. Nie ponosi kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. W dniu 12 grudnia 2018 roku powód zgłosił się na leczenie (...)w trybie ambulatoryjnym. Lekarz (...)stwierdził u wymienionego zespół (...) o nieznacznym nasileniu (...). (...) stwierdził, że całokształt obrazu chorobowego przekłada się na ogólne złe funkcjonowanie pacjenta na większości płaszczyzn życiowych. W ocenie badającego w takim stanie psychicznym powód jest niezdolny do wykonywania pracy zarobkowej. Nie wystąpił w związku z treścią powyższego zaświadczenia o wydanie orzeczenia o ewentualnej niezdolności do pracy i ustalenie prawa do renty. U powoda potwierdzono również w październiku 2017

roku zmiany miażdżycowe aorty oraz zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa. Decyzją z 11 stycznia 2019 roku Prezydent Miasta Z. potwierdził, że powodowi przysługuje prawo do świadczeń opieki zdrowotnej od dnia 11 stycznia 2019 roku do dnia 9 lutego 2019 roku.

Małoletni pozwani mają obecnie (...). Nadal chodzą do prywatnej szkoły, za którą chesne wynosi łącznie 1200 zł miesięcznie. Małoletni nie uczestniczą aktualnie w dodatkowych płatnych zajęciach. Dzieci stron nadal są leczone specjalistycznie i przyjmują stałe leki, których koszt wynosi około 1500 zł miesięcznie za dwoje. A. i M. W. (2) nadal mieszkają z matką w należącym do niej domu w S.. Od roku nieruchomość wystawiona jest na sprzedaż. Koszty utrzymania domu pozostały niezmiennione.

E. W. kontynuuje spłatę kredytu hipotecznego na dom w ratach 870 zł miesięcznie. Obecnie utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę w wysokości 2300 zł netto miesięcznie. Otrzymuje świadczenie wychowawcze na jedno dziecko. Aktualnie nie otrzymuje świadczeń z Funduszu (...). Matka małoletnich pozwanych zadłużona jest u osób prywatnych na kwotę około 100.000 złotych. Zadłużenie, zgodnie z umową, ma spłacić po uzyskaniu środków ze sprzedaży domu.

G. W. (1) nadal nie utrzymuje kontaktów z dziećmi. Powód nie realizuje również obowiązku alimentacyjnego.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Postępowanie dowodowe nie wykazało, aby od chwili uprawomocnienia się wyroku w sprawie III RC 76/17, a zatem od 15.11.2017 r. w zakresie możliwości zarobkowych powoda czy też w jego sytuacji majątkowej nastąpiły zmiany.

Faktem jest, że w przeszłości G. W. (1) uzyskiwał dochody w wysokości 6000-7000 CHF miesięcznie, niemniej jednak wykonywał on wówczas zawód niszowy, a przez to dobrze płatny. Wykonywanie tego zawodu wiązało się z koniecznością spełnienia rygorystycznych dodatkowych warunków, których powód obecnie nie jest w stanie spełnić, przede wszystkim z uwagi na przerwę w pracy. Okoliczności te jednak nie są w realiach niniejszej sprawy nowe. Były one już bowiem przedmiotem rozważań Sądów w poprzedniej sprawie.

W przekonaniu Sądu I instancji dokumenty dotyczące stanu zdrowia, które powód złożył do akt, nie dowodzą niezdolności do pracy. Ponadto jego sytuacja i postawa, pozostały niezmiennione. Wprawdzie powód złożył do akt dokumentację lekarską wskazującą na rozpoznanie u wymienionego określonych schorzeń, jednak dokumentacja ta nie może stanowić podstawy dla poczynienia w niniejszej sprawie ustaleń o niezdolności wymienionego do pracy. Powód, na którym spoczywał zgodnie z art. 6 k.c., ciężar udowodnienia okoliczności, z których wywodzi skutki prawne, nie wykazał utraty możliwości zarobkowych, którą to okolicznością uzasadniał żądanie zgłoszone w pozwie. Nadal aktualna pozostaje ocena możliwości zarobkowych powoda na czas zamknięcia rozprawy w sprawie III RC 76/17. G. W. (1) pozostaje osobą zdolną do pracy, z bogatym doświadczeniem zawodowym. Zasady doświadczenia życiowego wskazują natomiast, że nawet osoby bez przygotowania zawodowego mogą podjąć pracę zarobkową na podstawie umowy i uzyskiwać dochody w wysokości co najmniej minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód. Zaskarżył go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 6 k.c., przez przyjęcie, że powód G. W. skutecznie nie wykazał ograniczenia swoich możliwości zarobkowych, które to okoliczności uzasadniały obniżenie alimentów na małoletnich pozwanych,
2. art. 138 k.r.o. w zw. z art. 135 1 k.r.o., przez jego niezastosowanie i uznanie, że nie uległy zmianie stosunki będące podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia o wysokości alimentów w sprawie Sądu Rejonowego w Olsztynie sygn. akt III RC 76/17 i w konsekwencji przyjęcie, że nie zaistniała istotna zmiana możliwości majątkowych i zarobkowych zobowiązanego,

II. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c., przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego w odniesieniu do możliwości majątkowych i zarobkowych powoda, co skutkowało błędnym ustaleniem, że stan zdrowia powoda pozwala na podjęcie przez niego zatrudnienia, podczas gdy powód leczy się psychiatrycznie oraz posiada zaświadczenie lekarskie o przeciwwskazaniach do podjęcia pracy zarobkowej,
2. art. 233 § 1 k.p.c. przez danie wiary zeznaniom powoda jedynie w zakresie, w jakim znalazły one potwierdzenie w dokumentach złożonych do akt, przy jednoczesnym braku uzasadnienia odmowy wiarygodności jego zeznaniom w pozostałym zakresie, dotyczących jego sytuacji zarobkowej, finansowej i osobistej,
3. art. 227 k.p.c. przez brak rozpoznania wniosków dowodowych powoda zgłoszonych w pozwie w pkt 2 i 3, dotyczących zobowiązania przedstawiciela ustawowego pozwanych do przedłożenia dokumentów wskazujących na sytuację finansową i majątkową strony pozwanej oraz weryfikujących usprawiedliwione potrzeby pozwanych.

W oparciu o powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez obniżenie alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 31 maja 2017 r. w sprawie o sygn. akt III RC 76/17 od powoda G. W. (1) na rzecz małoletnich pozwanych A. W. i M. W. (1) z kwoty po 500 zł do kwoty po 50 zł miesięcznie na rzecz każdego z małoletnich pozwanych, począwszy od dnia 21 października 2018 r.

W uzasadnieniu apelacji wskazał, że jego aktualnie możliwości zarobkowe są ograniczone złym stanem zdrowia.

Stan zdrowia psychicznego powoda jest na tyle poważny, że dr n. med. S. S. specjalista (...) rozpoznał u powoda (...) oraz stwierdził zespół (...). Lekarz (...) podkreślił przy tym, że z uwagi na stan zdrowia powoda, obecnie jest on niezdolny do podjęcia pracy zarobkowej.

Stan zdrowia powoda pogorszył się po wydaniu wyroku w sprawie Sądu Rejonowego w Olsztynie o sygn. akt III RC 76/17.

Nie zgodził się także z oceną Sądu I instancji, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy wymieniony nadal pozostaje osobą zdolną do pracy, z bogatym doświadczeniem zawodowym, a równocześnie zasady doświadczenia życiowego wskazują, że nawet osoby bez przygotowania zawodowego mogą podjąć pracę i uzyskiwać dochody w wysokości co najmniej minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę.

W świetle opinii lekarza (...) wskazanej w przedmiotowym zaświadczeniu lekarskim, u G. W. (2) całokształt obrazu chorobowego przekłada się na ogólnie złe funkcjonowanie na większości płaszczyzn życiowych. Rozpoznana u powoda (...) jest jedną z najrzadszych odmian tej choroby (w Polsce rozpoznawana jest u około 1 % pacjentów). Charakteryzuje się brakiem występowania objawów twórczych, a występowaniem jedynie objawów negatywnych. (...) Objawia się utratą energii, co skutkuje ciągłym zmęczeniem i potrzebą odpoczynku. Osoba chora traci też zainteresowania i staje się coraz bardziej ograniczona emocjonalnie. Podniósł, że możliwości zarobkowe powoda są zatem ograniczone stanem jego zdrowia, który nie pozwala na podjęcie zatrudnienia, a żądanie obniżenia alimentów nie wypływa z jego winy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

W myśl art. 135 § 1 k.r.o. zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Przesłanką obowiązku alimentacyjnego rodziców wobec dziecka jest niezdolność dziecka do samodzielnego utrzymania się. Obowiązek ten ciąży na obojgu rodzicach.

Natomiast zgodnie z art. 138 k.r.o. w razie zmiany stosunków można żądać zmiany wysokości zasądzonych alimentów. Przez pojęcie „stosunków” należy rozumieć okoliczności istotne z punktu widzenia ustawowych przesłanek obowiązku alimentacyjnego jego zakresu (art. 133 i art. 135 k.r.o.)

W orzecznictwie wskazuje się, że zmiana stosunków to istotne zmniejszenie lub ustanie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji albo istotne zwiększenie lub zmniejszenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego. Skutkiem takich zmian jest potrzeba skorygowania zakresu obowiązku alimentacyjnego.

W ocenie Sądu Okręgowego – wbrew ustaleniom Sądu I instancji - powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. W niniejszej sprawie doszło niewątpliwie do takiej zmiany stosunków, która uzasadniała obniżenie alimentów na rzecz małoletnich pozwanych.

Należy zauważyć, iż od chwili poprzedniego ustalania wysokości obowiązku alimentacyjnego sytuacja powoda uległa istotnej zmianie. Podjął w grudniu 2018 r. leczenie (...), w trakcie którego zdiagnozowano u niego (...). W trakcie badania stwierdzono u niego zespół (...). Pacjent jest wycofany z relacji społecznych, błądy emocjonalnie, w wypowiedziach ambiwalentny, z formalnymi zaburzeniami myślenia. Całokształt obrazu chorobowego przekłada się na ogólnie złe funkcjonowanie na większości płaszczyzn życiowych. W ocenie lekarza (...) badany jest obecnie niezdolny do wykonywania pracy zarobkowej a niezdolność ta ma związek ze stanem psychicznym (k. 46).

Z powyższego wynika zatem, że można przyjąć, iż aktualny sposób funkcjonowania powoda, jego sposób życia, brak stałego zatrudnienia i miejsca zamieszkania, utrata majątku nie wynikają z jego życiowych wyborów lecz są wynikiem jego choroby. Obecnie powód nie jest w stanie pracować zarobkowo, jest wycofany w relacjach społecznych. Powód z trudem zdobywa środki na swoje podstawowe potrzeby.

W tych okolicznościach uznać należało, że sytuacja powoda uległa istotnej zmianie, która skutkowałą koniecznością obniżenia jego obowiązku alimentacyjnego wobec małoletnich pozwanych.

Podkreślić należy, że dopiero na etapie postępowania apelacyjnego powód zaczął formalizować swoją sytuację życiową. W dniu 22 marca 2019 r. złożył do Zakładu (...)wnioski o przyznanie mu renty z tytułu niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego tak późne wszczęcie powyższej procedury przez powoda wynika właśnie z jego choroby i związanymi z nią trudnościami w funkcjonowaniu społecznym na co dzień. Na chwilę wyrokowania przez Sąd II instancji nie zapadła jeszcze decyzja (...)w przedmiocie świadczenia dla powoda. Z zawiadomienia przedłożonego przez pełnomocnika powoda na rozprawie apelacyjnej w dniu 15 maja 2019 r. wynika, że (...)przesunął termin wydania decyzji w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy do czasu otrzymania akt z (...) z Z.. Zatem wysokość przyznanego powodowi świadczenia nie była jeszcze znana.

W ocenie Sądu powód powinien podzielić się z małoletnimi dziećmi, które nie są w stanie utrzymać się samodzielnie otrzymaną kwotą, nawet gdyby przyznane mu świadczenie było niewielkie, w granicach najniższego świadczenia. Powinien to zrobić nawet kosztem ograniczenia środków na swoje podstawowe potrzeby.

Jak wskazywano wyżej, obowiązek alimentacyjny w stosunku do dzieci, które nie są w stanie utrzymać się samodzielnie ciąży na obojgu rodzicach. Tym samym matka małoletnich pozwanych powinna również partycipować w kosztach utrzymania dzieci, i zrewidować zasadność niektórych ponadstandardowych kosztów utrzymania.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że alimenty od powoda na rzecz małoletnich pozwanych powinny zostać obniżone do kwoty po 250 złotych miesięcznie na każdego z nich, łącznie 500 złotych miesięcznie. Taka wysokość alimentów wynika z bardzo ograniczonych obecnie możliwości zarobkowych powoda, który jest niezdolny do pracy zarobkowej z uwagi na chorobę.

Z uwagi na fakt, że aktualnie nie jest jeszcze znana wysokość świadczenia które zostanie powodowi przyznane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Okręgowy obniżył alimenty od dnia wyrokowania tj. od 15 maja 2019 r.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zaskarżony wyrok zmieniono w punkcie I w ten sposób, że obniżono z dniem 15 maja 2019 roku alimenty na rzecz małoletnich A. W. i M. W. (1) ustalone od G. W. (1) w wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 31 maja 2017 roku w sprawie III RC 76/17 z kwot po 500 zł na każdego

z małoletnich pozwanych do kwot po 250 zł miesięcznie na każde dziecko, łącznie 500 zł bez zmiany warunków płatności.

W pozostałej części apelację oddalono uznając, że żądanie powoda jest zbyt daleko idące i zmierza praktycznie do zwolnienia go z obowiązku finansowego przyczyniania się do utrzymania małoletnich dzieci. .

O kosztach reprezentacji powoda z urzędu orzeczono po myśli art. 29 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i § 9 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 03.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016, poz. 1715), powiększonej o podatek VAT.

Na podstawie art. 100 k.p.c. koszty procesu za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie zniesiono.